

Petrol sektöründe satın almalar sürececek

Jeolojik Araştırmalar Derneği, II. Başkan

@ZeynepYildizel

Anlatmaya çalıştığım odur ki; enerjinin geleceğinde her ne kadar yenilenebilir enerji, karbon emisyonları ve çevresel faktörler nedeni ile önemini artıracak olsa da, fosil yakıtlar özellikle petrol ve doğal gaz önemini korumaya devam edecektir.

Chevron'un Anadarko'yu 33 milyar \$'a satın aldığı haberi Nisan'ın ilk haftası, ülkemizde pek dikkat çekmese de petrol sektörüne bomba gibi düştü. Aslında aynı hafta, ülkemizde elektrikli arabaların ne kadar çok olacağı ile ilgili gelecek simülasyonları yapılmaktayken, kimse elektrikli araçların elektriğinin nereden üretilebileceğini sorgulamazken, popüler beylik enerji cümlelerini arka arkaya sıralarken, varil başına petrol 70\$'ın üstünde seyredenler, birileri neden gidip koca bir petrol şirketini satın alır sorusunun gündemde olması gerekirdi diye düşünüyorum.

Chevron yaptığı basın açıklamasında bu satın almanın kendisi için üstün (upstream) portföyünü güçlendireceğini ve bu satın alma ile şeylgaz (unconventional), derin deniz ve doğal gaz kaynağı olan basenlerde öncü konumuna getireceğini belirtmiştir. Yani Chevron, ölmekte denilen fosil yakıtlara 33 milyar \$ para harcayarak, R/Ü (rezerv replacement yani rezerv/üretim) oranını yükseltmiştir. Yine yaptığı açıklamada Chevron; eğer geçen sene bu satın alma olmuş olsaydı toplamda 36.5 milyar \$ nakit akışı ve günlük 3.596 milyon varil petrol eşdeğeri üretim gerçekleşmiş olacaklarını belirtmiştir. Bu rakamlar ExxonMobil için aynı dönemde 36 milyar \$ nakit akışı ve 3.833 milyon petrol eşdeğeri üretim olarak gerçekleşmiştir. Yani bu satın alma ile Chevron, dünya devi olan ve her yıl her türlü şirket

Tablo 1: Dünyanın en zengin ilk 10 şirketi

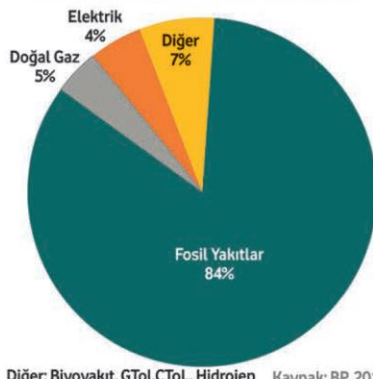
Sıralama	Ülke	Şirket	Gelir milyar \$
1	ABD	Walmart	485.9
2	Çin	State Grid	315.2
3	Çin	SinopecGrup	267.5
4	Çin	CNP	262.6
5	Japonya	Toyota	254.7
6	Almanya	Volkswagen	240.3
7	Hollanda-İngiltere	Royal Dutch Shell	240.0
8	ABD	Berkshire Hathaway	223.6
9	ABD	Apple	215.6
10	ABD	Exxonmobil	205.0

sıralamasında ilk 10 içerisinde yer alan ExxonMobil'i geçmeyi planlamaktadır. Bu satın almadaki anahtar element Chevron'un önemli petrol üretim baseni olan Permiyen Basenine de girecek olmasıdır. Ayrıca bu satın alma ile Chevron, LNG varlıklarına sahip olarak, ortazincirde de (midstream) varlığını güçlendirmiştir.

Bu yapılan satın alma, 2015 yılında Shell'in BG'yi satın almasından sonra gerçekleşen sektördeki en büyük satın almadır ve Chevron artık en büyüklerin en büyükleri (ultramajors) sınıfına girmiştir. Satın alma ile Chevron en büyük ikinci üretici konumuna gelecektir. Yapılan değerlendirmelere göre ExxonMobil, Chevron, Shell ve BP artık açık ara geri kalan petrol şirketlerinin önündedir ve kendi aralarında ayrılmış bir lig; bir nevi süper lig oluşturmuşlardır.

Akla gelen soru; fosil yakıtların geleceği kalmadı, artık her şey elektrik olacak (ki kontrol edilebilir ve sürdürülebilir elektrik bir ham madde ile üretilir), güneş ve rüzgar teknolojisi alıp başını gidecek, denildiği bir

Şekil 1: 2040 Yılında Taşıma Sektöründeki Yakıt Türüne Göre Dağılım

Diğer: Biyoyakıt, GTol, CTol, Hidrojen Kaynak: BP, 2018

Tablo 2: Fortune Global 500 listesi (2018)

Sıralama	Ülke	Şirket	Gelir milyar \$
1	ABD	Walmart	500.3
2	Çin	State Grid	348.9
3	Çin	SinopecGrup	326.9
4	Çin	CNP	326.0
5	Hollanda-İngiltere	Royal Dutch Shell	311.9
6	Japonya	Toyota	265.2
7	Almanya	Volkswagen	260.0
8	İngiltere	BP	244.6
9	ABD	Exxonmobil	244.4
10	ABD	Berkshire Hathaway	242.14

zamanda neden bir petrol şirketi diğer bir petrol şirketini 33 milyar \$ gibi yüksek bir meblağ karşılığında satın alır? Ne şekilde bu yatırımı yerine koyup üzerine kâr edeceğini düşünmektedir. Demek ki yapılan öngörülerde fosil yakıtların sonunun gelmediği düşünülmektedir. Evet, ister elektrikli arabalar dünyayı sarsın isterse uzaya bile elektrik motorları ile gidilsin (ki bu pek mümkün değil) elektrik üretilebilir için kontrol edilebilir ve sürekli bir enerji ham maddesine ihtiyaç vardır. Bu nükleer enerji olmakla birlikte büyük ölçüde fosil yakıtlardır. 2040 yılında yaklaşık 350 milyon elektrikli aracın yollarda olacağı öngörülebilir bu taşımacılık sektörünün çok az bir kısmını oluşturmaktadır. Ayrıca güneş ve rüzgar enerjisi kontrol edilebilir ve istenildiğinde elektrik üretilebilir enerji olmaktan henüz çok uzaktır. Bu nedenle bu elektrikli araçların katkısı sadece karbon emisyonlarını azaltmak yönünde olacak, fosil yakıtlara duyulan ihtiyacı azaltmayacaktır; çünkü kontrol edilebilir ve ihtiyaç anında ulaşılabilecek elektrik, ancak fosil yakıtlar ile üretilebilir. Ayrıca 2040 yılı için yapılan öngörülerde taşıma sektöründe petrol ürünleri ile çalışan araçların oranı yüzde 84 olarak hesaplanmıştır. Elektrikli araçların toplamda yüzde 4'lük bir payı olacağı öngörülmektedir (Şekil 1).

Parantez açmam gerekirse, geçen akşam televizyonda Almanya'nın tüm enerjisinin güneşli bir ülke olmasına rağmen güneşten ürettiği söylendi. Bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmak bu olsa gerek. Almanya hâlâ enerjisinin %80'ini kömür de dahil olmak üzere fosil yakıtlardan tüketmektedir. Toplam içinde yenilenebilir enerji tüketim payı ise %13'tür. Artık bununla ilgili ses vermeyeceğim çünkü faydasının olmadığını gözlemliş

durumdayım, herkes yine kulaktan dolma bilgilerle konuşmaya devam etmektedir.

Şirketlerin gelirleri açısından bakacak olursak, 2018 verilerine göre en zengin ilk on şirket içerisinde üçüncü ve dördüncü sırada Çin'e ait rafineri ve milli petrol şirketi, yedinci sırada Shell ve onuncu sırada ExxonMobil yer almaktadır (Tablo 1). Tabloda ilgi çeken Çin şirketlerinin hızla yükselmiş olmasının yanı sıra, ilk 10 da 4 tane petrol şirketinin yer almış olmasıdır. Fortune dergisinin her sene yayınladığı ilk 500 listesinde de ilk 10'da 5 adet petrol şirketi yer almaktadır (Tablo 2). Şirketlerin sıraları ait listede küçük farklılıklar gösterse dahi değişik listelerde gelirleri ile ilk onda genellikle bu şirketler yer almaktadır.

Anlatmaya çalıştığım odur ki; enerjinin geleceğinde her ne kadar yenilenebilir enerji, karbon emisyonları ve çevresel faktörler nedeni ile önemini artıracak olsa da, fosil yakıtlar özellikle petrol ve doğal gaz önemini korumaya devam edecektir. Bu nedenle cari açığımızın önemli kalemlerinden biri haline gelen enerji ham maddesi ithali için ivedilikle yurt dışında rezerv ve şirket yani arama üretim sahaları satın alarak enerji ham maddesine kaynağında sahip olmamız gerekmektedir. Yoksa Chevron ve diğer büyük petrol şirketlerinin, satın alma ve arama üretim faaliyetleri ile büyüklerin büyüğü (ultramajor) olarak bir yandan R/Ü oranlarını arttıran bir yandan da en kârlı şirketler olma durumlarını seyrederek duruyor. Yani küresel kâr marjlarını elinde bulunduran petrol şirketlerinin küresel paradan ne kadar pay aldıklarını anlamaya çalışırken, bir yandan da ülke olarak harcamak zorunda olduğumuz paradan kimlerin kâr ettiği, paramızın kimlerin faydasına olduğuna seyirci kalmaya devam eder ve enerjiden kaynaklanan cari açığımızın hiç kapanmadığına şahit oluruz.